

KRAJINA – ČLOVEK – KULTÚRA V BANSKEJ BYSTRICI – JUBILEJNÍ, ALE KOMORNÍ

V minulých letech jsme vícekrát informovali o pozoruhodném „podujatí“ slovenských kolegů urbanistů, krajinářů, environmentalistů, lesníků, venkovských sociologů a dalších příbuzných oborů, kteří na půdě banskobystrické univerzity Mateja Belu pořádají zpočátku každoročně na počátku května, nyní „obročně“, inspirativní odborné setkání jmenovaných odborníků ze Slovenska a z blízkého zahraničí. Letošní ročník se ve dnech 3. a 4. května netradičně odehrával v komornějších, ale neméně příjemných historických prostorách nově rekonstruované renesanční budovy městské knihovny. Téma bylo pro nás velmi zajímavé, totiž podobně jako na Slovensku velmi aktuální: „Přístupy k implementaci Evropské úmluvy o krajině ve státech Visegrádské čtyřky.“

Příspěvky začaly jako obvykle oficiálními stanovisky Ministerstva životního prostředí a vědecké sféry, které reprezentovali **Ladislav Ambróš a Mária Kozová**. Naznačená cesta programu implementace EÚK včetně závazků, které pro Slovensko z toho vyplývají, jsou náročné, ale reálné, jak o tom svědčila řada konkrétních, i když zatím jen úředních kroků, programů a zapracovaných a schválených podkladů jak národních (např. Akční plán rozvoje osídlení), tak mezinárodních (smlouva ESPOO o účasti veřejnosti při jednáních o záměrech ovlivňujících životní prostředí).

O maďarském přístupu k implementaci smlouvy hovořili rovněž zástupci Ministerstva kulturního dědictví a Geografické fakulty Univerzity v Szegedu **prof. Gábor Mezösi a József György Fesü**. Ochrana krajiny v Maďarsku je založena v ústavě a vodním zákoně. V rámci identifikace krajinných typů bylo vyčleněno 6 základních typů, 36 středních regionů, 65 menších celků a 360 malých regionů. Zmíněny byly i krajiny začleněné do světového dědictví UNESCO a členění památek, kam patří i tzv. historické krajiny.

O některých aktivitách českého MŽP se vztahem ke kulturní krajině hovořila zajímavě Sylvie Marešová. Zmínila potíže se začleňováním hledisek krajinného plánu do územního plánování, přípravné práce na Krajině politice, soutěž vesnic Zelená stuha s úžasným vítězstvím vesnice Písečná na Žambersku v celoevropské soutěži. Zmínka byla i o vznikajícím českém Atlase krajiny ve VÚKOZ Průhonice a o zásadách péče o životní prostředí obcí a měst a o právě ustanoveném geoparku Český ráj.

Na úvod II. bloku vystoupil **prof. Florin Žigrai** s poměrně obtížným tématem s metavědným pohledem na EÚK, kde našel několik paradigmat.

Uvedl přesnější představu o zákoně o krajinném plánování na Slovensku, jehož verze leží už více než tři roky jako nefunkční návrh. Je potěšitelné, že slovenští kolegové podobně jako u nás uvádějí vazbu na příslušné limity využití území, po jejichž zohlednění vznikne „Soubor opatření v krajině“. Vypracovávají se vzorové krajinné plány pro různá specifická území. V příspěvku **Mikuláše Tekel'a** zaznělo, že podobně jako v ČR hraje důležitou úlohu při realizačních opatřeních komplexní pozemkové úpravy, která nejsou ještě ani tak daleko jako u nás. Je však uzákoněno, že až 11 % výměry svých pozemků má každý vlastník obětovat ve prospěch společných opatření, přičemž průměrná velikost parcely na Slovensku je 0,45 ha.

Alexandra Berková na příkladě srovnání několika příkladů historické a současné lázeňsko-rekreační architektury Vysokých Tater ukázala nečernobílé vidění těchto dvou jevů z hlediska vlivu na krajinný ráz, resp. siluetu krajiny. Lze nalézt i kvalitní objekty nedávné výstavby i problematičtější příklady historické, ale také nepovedené repliky.

Zpět k venkovu se dostal opět **Michal Šarafín**. Hovořil o jeho různých strukturálních, sociálně profesních i vizuálních změnách, ale i o jeho neměnných znacích, jako je menší ano-

nymita a víc konkrétní zodpovědnosti za vlastní pozemek.

Den ukončil optimistický a vždy přítomný nestor slovenských krajinářů **Peter Jančura** příspěvkem o rozdílném vnímání krajiny různými profesemi (scéna, obraz se specifickou kompozicí a ne vždy zcela věrný). Architekti zase vidí méně prostorově (spíše ortogonálně).

Po společenském večeru v jednom z historických domů na banskobystrickém náměstí začal druhý den přednáškami kolegů z VÚKOZ Průhonice (**Petr Šiřina, Gražyna Novotná a Pavel Németh**), kteří svou práci – vzorové krajinné plány – předváděli na kontrastních územích komponované kulturní krajiny východočeského Kladrubska a průmyslově těžebního Karvinska, a to včetně vztahů místních obyvatel k území, který na Karvinsku díky masivním změnám ve využití území příliš silný není. Jak doplnit a zdokonalit územní plány o krajinnou složku – tedy to, co je reálné v rámci v současnosti vznikajících vyhlášek nového českého stavebního zákona.

Spíše sympatickým odskokem jinak byla informace **Juraje Berdise** o rozsáhlém dolnorakouském cisterciáckém klášteře Zwettl, který kromě stagnujícího řeholního života docela úspěšně provozuje ekologické zemědělství a agroturistiku, k čemuž má v okolí ideální podmínky.

Příspěvky **Petra Gála a Darka Laciny** měly spíše filozofický charakter. Velmi sympaticky ovšem působil vstup, který měl **Dušan Bevilacqua**. Hovořil o práci s veřejností na zlepšování podoby krajiny na okraji NP Slovenský raj hlavně formou výsadeb doprovodných porostů podél cest a vodních toků.

Závěrečné referáty **Dagmar Slávikové** a **Martiny Mihalíkové** byly ryze praktické, neboť se týkaly důležitých složek krajiny. Zatímco D. Sláviková si všimla zarůstání a ruderalizace travních porostů v podhorských regionech, M. Mihalíková se zaměřila na

negativní vlivy ve slovenských lesích přirozeného charakteru, které přes to všechno jsou jedny z nejrozsáhlejších a nejkvalitnějších v Evropě.

Přátelská, diskusně kolegiální a le-
tos i dosti komorní atmosféra těch-

to „banskobystrických krajinářských dnů“ působí i na nás – hosty z blízkého zahraničí – osvěživě a přitom příbuzností problémů, současně však ne
přímou zainteresovaností na nich, velmi inspirativně, podnětně a povzbudivě. Věříme, že za rok či napřesrok

bude na tomto místě možno opět komentovat další úspěšný ročník. Účast na něm lze všem oborově spřízněným kolegům už dnes jen doporučit.

*Ing. Igor Kyselka, CSc.
Ústav územního rozvoje*